

สภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริม
สุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ศรีสะเกษ ยโสธร

THE STUDY OF THE CURRENT SITUATION, PROBLEMS, AND
DEVELOPING GUIDELINES OF IMPLEMENTING THE HEALTH
PROMOTING SCHOOLS AT DIAMOND LEVEL UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE OF
SI SA KET AND YASOTHON

¹ยुरาทิต หินกอง และ ²เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม

¹Yurathit Hinkong and ²Charoenwit Sompongtham

มหาวิทยาลัยราชธานี, ประเทศไทย

Ratchathani University, Thailand.

¹yuratitmax111@gmail.com

Received: January 25, 2022; Revised: February 27, 2023; Accepted: April 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร 2) ศึกษาปัญหาของการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูอนามัย จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 28 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน/รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่าร้อยละ และแบบสัมภาษณ์ ภายใต้มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาของการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย 3) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในด้านการ

¹นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาหลักสูตรและการสอน คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี

ดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ มีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่เป็นผลงานเด่นของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จชัดเจน มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพในโรงเรียน และด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน มีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน มีการแก้ปัญหา ส่งเสริมการมีสุขภาวะที่ดี และดำเนินการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ระดับมาก เช่นเดียวกันจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

Abstract

The aim of this research was to study 1) the current situation of the implementation of the health promoting schools at the diamond level under the Secondary Educational Service Area Office of Si Sa Ket and Yasothon, 2) the problems of implementation of the Health Promoting Schools at the Diamond Level and developing guidelines of the Health Promoting Schools at the Diamond Level. The sample of this research included school administrators and school health teachers numbering 28 persons and 8 key informants. The research tools were a rating-scale survey and interviews under the 3-dimensional standards and 19 key performance indicators. The results found that: 1) the current situation of implementing the health promoting schools at the diamond level was high level in terms of the overview and specific aspects; 2) the problems of implementing the health promoting schools at diamond level was low level in terms of the overview and specific aspects; and 3) the developing guidelines for implementing the health promoting schools at the diamond level were certified as accomplished. In terms of health supporting operations of the student leaders, there were outstanding student health supporting projects that had been successfully implemented, allowing students to take part in the projects to solve health problems in the schools. Regarding the accomplishments, the operations had the clear goals. There were committees to manage and there were problem-solving, good health promotion, and school environmental improvement. In the overview, the implementation was appropriate and had a high level feasibility. When considering each item, each item was appropriate and had the high feasibility level. Similarly, in terms of stakeholders, each item was appropriate, and the feasibility was at a high level.

Keywords: Development Guidelines, Health Promoting Schools at Diamond Level

บทนำ

ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งมีผลมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากตัวเด็ก ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เด็กนักเรียนต้องอาศัยอยู่ จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนต้องดำเนินการให้ความสำคัญในการเร่งสร้างคุณภาพ ทั้งด้านการศึกษาและสุขภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี บรรลุตามความมุ่งหมายและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในทุกสังคมและทุกประเทศ เด็กเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุด ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก ความรู้ความสามารถและพลังกำลังของเด็ก จะเป็นตัวกำหนดอนาคตของโลก สุขภาพกับการศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปให้เกิดการประสานเอื้ออำนวยประโยชน์และเกื้อกูลซึ่งกันและกันในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายเด็กนักเรียน ดังนั้น นับตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมาแนวทางพัฒนาเด็กวัยเรียนและเยาวชนมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และเชิงเป้าหมาย โดยเฉพาะจาก 2 มิติสำคัญของนโยบายชาติประการหนึ่ง คือ มิติแห่งการเรียนรู้การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานกระบวนการจัดการศึกษาในปรัชญาหลัก 3 ประการ คือ การศึกษาเพื่อปวงชนการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาเพื่อการแก้ไขปัญหามวล อีกประการหนึ่ง คือ มิติแห่งการปฏิรูประบบสุขภาพกล่าวถึงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าซึ่งเป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้รับมาตรฐานโดยกระบวนการจัดการด้านสุขภาพในปรัชญา 3 ประการเช่นเดียวคือสุขภาพเพื่อปวงชน สุขภาพชีวิต และสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งมวล (กรมอนามัย, 2547: 3-4) กระทรวงศึกษาธิการได้ทำความตกลงกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ตามกลยุทธ์เพื่อพัฒนาประชากรวัยเรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีสอดคล้องระบบการประกันคุณภาพภายใน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีและมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จึงกำหนดนโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

1. พัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อสุขภาพที่ดีของนักเรียน
2. จัดกิจกรรมเฝ้าระวังด้านทันตสุขภาพ นักเรียนและบุคลากร
3. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะที่ปลอดภัยจากสารพิษ
5. ส่งเสริมให้นักเรียนบุคลากรและประชาชนได้ออกกำลังกาย โดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง
6. ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีสุขภาพจิตที่ดี และปลอดภัยจากพฤติกรรมเสี่ยง
7. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสุขภาพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
8. ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดี

9. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน ในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสุขภาพนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน

สำหรับเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนางานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดำเนินมาจนมีโรงเรียนบรรลุเกณฑ์ระดับทองค่อนข้างสูง ในปี 2551 กรมอนามัยโดยสำนักส่งเสริมสุขภาพ จึงได้ยกระดับเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ระดับที่สูงขึ้น คือโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ที่ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพสุขภาพของนักเรียนแกนนำ 3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพของนักเรียน โครงการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน และงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน จำแนกเป็น 19 ตัวชี้วัด ที่เน้นการวัดผลทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนโดยจัดทำเกณฑ์ทั้งภายในและภายนอกกรมอนามัย (เอกสารนโยบายการประกันคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร) จากเหตุผลดังกล่าว จึงศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร นอกจากนี้รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจได้ใช้ข้อมูลและยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป ผลการศึกษาจะนำไปสร้างแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ให้บรรลุตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธรวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ได้นำแนวคิด หลักการ และขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggard จำนวน 3 วงจร โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูอนามัยโรงเรียน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูอนามัยโรงเรียน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 28 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางของ Krejcie and Morgan อ้างอิงมาจาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2552 : 35) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ตามโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร

1.3 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) โดยโรงเรียนคือ วิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยสัมภาษณ์ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานทั่วไป จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 1 คน ครูอนามัยโรงเรียนละ 3 คน ตัวแทนพระสงฆ์ จำนวน 1 รูป รวมจำนวน 7 คนและ 1 รูป

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ได้ศึกษาองค์ประกอบแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และใช้กรอบแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย, 2554 , หน้า 103-113) ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัดจำแนกเป็น

มาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (ตัวชี้วัดที่ 1)

มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ (ตัวชี้วัดที่ 2 และ 3)

มาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

3.1) ภาวะสุขภาพของนักเรียน (ตัวชี้วัดที่ 4– ตัวชี้วัดที่ 7)

3.2) โครงการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน (ตัวชี้วัดที่ 8)

3.3) งานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (ตัวชี้วัดที่ 9– ตัวชี้วัดที่ 19)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) แบบเติมคำ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร โดยครอบคลุมองค์ประกอบของแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สภาพ และปัญหาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และสภาพปัญหาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

4.2 การวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) สู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร สรุปผลดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพ และปัญหาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาจำนวนและรายการที่ตอบ พบว่าประสบการณ์เป็นครูอนามัยโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ครูทุกคนเป็น คณะทำงานโครงการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนซึ่งมีระยะเวลา จำนวน 3 ปี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 จำนวน 5 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 จำนวน 6 ปี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 จำนวน 8 ปี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 และจำนวน 10 ปี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 มีประสบการณ์การเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้กับคณะศึกษาดูงานที่เข้ามาศึกษาดูงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่โรงเรียน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีประสบการณ์การเป็นคณะทำงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.2 การวิเคราะห์สภาพ และปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยการวิเคราะห์จำนวนร้อยละและระบุประเด็น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพ และปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

มาตรฐานตัวชี้วัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชร	ผลการดำเนินงาน		
	สภาพการดำเนินงาน		ปัญหาการดำเนินงาน
	จำนวน	ร้อยละ (%)	
มาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร			
ตัวชี้วัด 1 โรงเรียนได้ผ่านการประเมินรับรอง เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง และมี เกียรติบัตรรับรอง	28	100	-
มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ			
ตัวชี้วัด 2. โรงเรียนมีการจัดตั้งชมรมสุขภาพ อื่นๆ ชุมชมหรือแกนนำนักเรียนที่รวมตัวกัน ดำเนินกิจกรรมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ	28	100	-
ตัวชี้วัด 3. โรงเรียนมีโครงการสุขภาพของ นักเรียนที่เป็นผลงานเด่นของโรงเรียนที่ประสบ ผลสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน/หรือชุมชน	28	100	1. บางโครงการมี งบประมาณน้อย 2. คนในชุมชนค่อนข้าง มีปัญหาด้านสุขภาพ
มาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน			
ตัวชี้วัด 4 สภาวะของร่างกายที่สัมพันธ์กับการ บริโภคอาหารและการใช้ประโยชน์จาก สารอาหารในเด็ก	28	100	1. นักเรียนมีน้ำหนัก เกินเกณฑ์ 2. นักเรียนมีส่วนสูง ต่ำ กว่าเกณฑ์ แต่ไม่เกิน ร้อยละ 5
ตัวชี้วัด 5 นักเรียนไม่มีฟันผุและไม่มีฟัน แท้ถูกถอนร้อยละ 35 ขึ้นไป	26	92.86	นักเรียนบางคนฟันผุ
ตัวชี้วัด 6 นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายที่ สัมพันธ์กับสุขภาพผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้น ไป	28	100	เกณฑ์มาตรฐานการ ทดสอบสมรรถภาพทาง กายอย่างง่ายของการ กีฬาแห่งประเทศไทย 3 กิจกรรม มีนักเรียนบาง คนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การ ทดสอบ
ตัวชี้วัด 7 นักเรียนมีสุขภาพจิตดี โดยใช้ผล การประเมิน SDQ ของนักเรียนไม่อยู่ในกลุ่ม มีปัญหา ร้อย 80 ขึ้นไป	28	100	นักเรียนบางคนมี พฤติกรรมด้านอารมณ์ อยู่ไม่นิ่งชอบแกล้งเพื่อน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

มาตรฐานตัวชี้วัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชร	ผลการดำเนินงาน		
	สภาพการดำเนินงาน		ปัญหาการดำเนินงาน
	จำนวน	ร้อยละ (%)	
ตัวชี้วัด 8 โรงเรียนมีโครงการแก้ไขปัญห สุขภาพที่เป็นอันตรายในเด็กวัยเรียนได้เป็น ผลสำเร็จและต่อเนื่องอย่างน้อย 1 โครงการ	28	100	-
ตัวชี้วัด 9 น้ำดื่มสะอาดปลอดภัยผ่านเกณฑ์ คุณภาพน้ำบริโภค กรมอนามัย พ.ศ.2553	28	100	นักเรียนบางคนใช้แก้วรอง น้ำดื่มร่วมกับเพื่อน
ตัวชี้วัด 10 น้ำดื่มเพียงพอ มีจุดบริการน้ำ ดื่ม 1 ที่ ต่อผู้ใช้ 75 คน	28	100	แหล่งน้ำที่ผลิตน้ำดื่มที่มีอยู่ เริ่มลดปริมาณน้ำน้อยลง
ตัวชี้วัด 11 ส่วนในโรงเรียนผ่านเกณฑ์ มาตรฐานส้วมสาธารณะระดับประเทศ (HAS)	28	100	มีนักเรียนบางคนยังแอบสูบ บุหรี่ในห้องน้ำเจ้าหน้าที่ ดูแลไม่ทั่วถึง
ตัวชี้วัด 12 โรงเรียนไม่จัดและจำหน่ายอาหาร ว่างหรือขนมที่มีไขมันสูงและรสเค็มจัด	28	100	มีบางร้านค้าจำหน่ายอาหาร ที่มีรสเค็มและขนมที่ไม่ได้ ประโยชน์
ตัวชี้วัด 13 โรงเรียนไม่จัดและจำหน่าย อาหารว่างและเครื่องดื่มที่มีรสหวานจัด	28	100	มีบางร้านค้าจำหน่าย เครื่องดื่มมีรสหวานมาก
ตัวชี้วัด 14 โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ นักเรียนทุกคนได้บริโภคผักมื้อกลางวันทุกวัน เปิดเรียนตามปริมาณที่แนะนำ	28	100	นักเรียนบางคนไม่ รับประทานผักตามปริมาณ ที่แนะนำ
ตัวชี้วัด 15 โรงอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน	28	100	-
ตัวชี้วัด 16 การบาดเจ็บในโรงเรียนจนทำให้ นักเรียนต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลใน รอบปีที่ผ่านมา นับจากวันประเมิน	28	100	มีนักเรียนบาดเจ็บเล็กน้อย จากการเล่นกีฬา
ตัวชี้วัด 17 มีการจัดการแก้ไขเมื่อมีปัญหาที่ เกิดจากภาวะมลพิษภายนอกที่มีผลกระทบ ต่อสุขภาพ	28	100	โรงเรียนอยู่ใกล้ชุมชนติด ถนนใหญ่มีมลพิษทางเสียง
ตัวชี้วัด 18 โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	28	100	-
ตัวชี้วัด 19 ไม่มีการสูบบุหรี่ในโรงเรียน	28	100	มีนักเรียนบางกลุ่มยังสูบ บุหรี่

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดบเพชร ภายใต้มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด ในมาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการดำเนินการร้อยละ 100 มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ มีการดำเนินการร้อยละ 100 มาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน มีเพียงตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนไม่มีฟันผุและไม่มีการฟันคุดที่อุดกั้น ที่มีการดำเนินการร้อยละ 92.86 ไม่ดำเนินการร้อยละ 7.14 ตัวชี้วัดที่เหลือมีการดำเนินการร้อยละ 100

การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดบเพชร ภายใต้มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด พบว่า

มาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ตัวชี้วัดที่ 1 ไม่มีประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน

มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ ตัวชี้วัดที่ 2 บางโครงการมีงบประมาณน้อย ตัวชี้วัดที่ 3 คนในชุมชนค่อนข้างมีปัญหาด้านสุขภาพ

มาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนมีน้ำหนัก เกินเกณฑ์ (เริ่มอ้วนและอ้วน) พบนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์อ้วนและเริ่มอ้วน เริ่มมีเยาะ แต่ไม่เกินร้อยละ 7 และนักเรียนมีส่วนสูง ต่ำกว่าเกณฑ์ (ค่อนข้างเตี้ย) แต่ไม่เกินร้อยละ 5 ตัวชี้วัดที่ 5 มีการพบว่านักเรียนฟันผุบ้าง ตัวชี้วัดที่ 6 เกณฑ์มาตรฐานการทดสอบสมรรถภาพทางกายอย่างง่ายของการกีฬาแห่งประเทศไทย จำนวน 3 กิจกรรม มีนักเรียนบางคนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การทดสอบ ตัวชี้วัดที่ 7 นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมด้านอารมณ์ อยู่ไม่นิ่งชอบแกล้งเพื่อน ตัวชี้วัดที่ 8 ไม่มีประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน ตัวชี้วัดที่ 9 นักเรียนบางคนใช้แก้วรองน้ำดื่มร่วมกับเพื่อน ตัวชี้วัดที่ 10 แหล่งน้ำที่มีอยู่เริ่มลดปริมาณน้อยลง ตัวชี้วัดที่ 11 มีนักเรียนบางคนยังแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำ ตัวชี้วัดที่ 12 มีบางร้านค้าจำหน่ายอาหารที่มีรสเค็มและขนมที่ไม่ได้ประโยชน์ ตัวชี้วัดที่ 13 มีบางร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มมีรสหวานมาก ตัวชี้วัดที่ 14 นักเรียนบางคนไม่รับประทานผักตามปริมาณที่แนะนำ ตัวชี้วัดที่ 15 ไม่มีประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน ตัวชี้วัดที่ 16 มีนักเรียนบาดเจ็บเล็กน้อยจากการเล่นกีฬา ตัวชี้วัดที่ 17 โรงเรียนอยู่ใกล้ชุมชนติดถนนใหญ่มีมลพิษทางเสียง ตัวชี้วัดที่ 18 ไม่มีประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน ตัวชี้วัดที่ 19 มีนักเรียนบางกลุ่มยังสูบบุหรี่

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดบเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดบเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า

1.1 สภาพของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดบเพชร ภายใต้มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด พบว่า ในมาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการดำเนินการร้อยละ 100 มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ มีการดำเนินการร้อยละ 100 มาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน มีเพียงตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนไม่มีฟันผุและไม่มีการฟันคุดที่อุดกั้นและไม่มีการฟันคุดที่อุดกั้น

พันแท่งถูกถอน ที่มีการดำเนินการร้อยละ 92.86 ไม่ดำเนินการร้อยละ 7.14 ตัวชี้วัดที่เหลือมีการดำเนินการร้อยละ 100

ทั้งนี้เนื่องจาก กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายที่ชัดเจน โดยให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในระดับต้นสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบต่างๆ การพัฒนาบุคลากร เครือข่าย การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจนำสู่การปฏิบัติ โดยนำแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย มาบริหารจัดการในสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางทุกระดับประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการพัฒนาดัชนีตัวชี้วัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผลนักเรียน ตลอดจนการเชื่อมโยงผลงานของครูและผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ โดยครูทุกคนเป็นคณะทำงานโครงการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนซึ่งมีระยะเวลา จำนวน 3 ปี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 จำนวน 5 ปี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 จำนวน 6 ปี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 จำนวน 8 ปี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 และจำนวน 10 ปี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 มีประสบการณ์การเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้กับคณะศึกษาดูงานที่เข้ามาศึกษาดูงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่โรงเรียน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีประสบการณ์การเป็นคณะทำงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีความเอาใจใส่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ ที่ปรากฏผลดังนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดปฏิบัติ ทำให้เห็นศักยภาพการทำงานของนักเรียนได้ชัดเจน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้อจำกัดทางด้านงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อเข้าสู่ระดับเพชรซึ่งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพคือโรงเรียนที่มีความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอเพื่อการมีสุขภาพดีของทุกคนทั้งในโรงเรียนและในชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของมิตธีรฯ เจริญกาญจน์ (2551, หน้า 57) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนระดับประถมศึกษาอำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ความสำเร็จและยั่งยืนคือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกๆด้าน

1.2 ปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร คือ การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ภายใต้มาตรฐาน 3 ด้าน 19 ตัวชี้วัด พบว่าในมาตรฐานที่ 1 ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ไม่มีปัญหาในการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนได้รับการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองมาตรฐานที่ 2 ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียน

แกนนำ บางโครงการมีงบประมาณน้อย และคนในชุมชนค่อนข้างมีปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากงบประมาณด้านการส่งเสริมงานอนามัยโรงเรียนมีน้อย และสำหรับเขตพื้นที่ชุมชนมีพื้นที่บริเวณรอบเป็นป่าทำให้เกิดโรคติดต่อและโรกระบาดได้ง่าย มาตรฐานที่ 3 ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน ภาวะสุขภาพของนักเรียน พบว่านักเรียนมีน้ำหนัก เกินเกณฑ์ พบนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์อ้วนและเริ่มอ้วน เริ่มมีเยื่อ มีการพบว่านักเรียนฟันผุบ้าง เกณฑ์มาตรฐานการทดสอบสมรรถภาพทางกายมีนักเรียนบางคนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การทดสอบ บางคนมีพฤติกรรมด้านอารมณ์ งานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการการดื่มน้ำบางคนใช้แก้วรองน้ำดื่มร่วมกับเพื่อน และแหล่งน้ำที่มีอยู่เริ่มลดปริมาณน้อยลง การสูบบุหรี่มีนักเรียนบางคนยังแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำ มีบางร้านค้าจำหน่ายอาหารที่มีรสเค็มและขนมที่ไม่ได้ประโยชน์ และจำหน่ายเครื่องดื่มมีรสหวานมาก นักเรียนไม่รับประทานผักตามปริมาณที่แนะนำ สิ่งแวดล้อมโรงเรียนอยู่ใกล้ชุมชนติดถนนใหญ่มีมลพิษทางเสียง การสูบบุหรี่ยังมีนักเรียนบางกลุ่มสูบบุหรี่อยู่บริเวณห้องน้ำ ทั้งนี้เนื่องจาก ปัญหาบางตัวซึ่งตัวยังมีอยู่บ้างซึ่งอยู่ในขั้นตอนของการดำเนินการแก้ไขปัญหา สถานศึกษาจึงได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการให้นักเรียนได้จัดกิจกรรมเป็นผู้คิดทำให้นักเรียนมีส่วนร่วม เกิดความกระตือรือร้นและทำให้มีผู้สนใจในกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะฉัตร แป้นปลื้ม (2552:161-182) ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 ความมุ่งหมายของงานวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามขนาดโรงเรียน และระดับผลการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำนวน 130 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 401 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมมีปัญหาระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน สุขศึกษาในโรงเรียนและนโยบายของโรงเรียน มีปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับน้อย 5 ด้าน ได้แก่ บริการอนามัยโรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ การให้คำปรึกษา และสนับสนุนทางสังคมและโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย 2. การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ 3. การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ซึ่งได้จากการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) ทั้งนี้เนื่องจาก มีกลไกการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรและมีการดำเนินงานสู่เป้าหมาย ซึ่งมีขั้นตอน และการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ดังภาพที่ 3 แล้วนำมาสังเคราะห์ สำหรับกลไกการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนในพื้นที่ชี้แจง หน่วยงาน ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายการศึกษา ตลอดจนโรงเรียนที่แสดงเจตจำนงเข้าร่วมพัฒนา นำผลจากการผ่านเกณฑ์ประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น และใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่ถึงเกณฑ์เข้าสู่เกณฑ์ โดยอาจใช้วงจรบริหารคุณภาพ (PDCA) คือ วางแผน ดำเนินการ ทบทวน ตรวจสอบ แก้ไขเพื่อปรับแผนใหม่ ทั้งในส่วนที่สามารถดำเนินการได้เองและส่วนที่จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถขอคำแนะนำได้จากทีมประเมินระดับอำเภอ เมื่อเห็นว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร จะต้องจัดทำเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงผลการบรรลุตัวชี้วัดต่าง ๆ ส่งไปยังทีมประเมินระดับอำเภอ เพื่อขอรับการประเมินจากทีมประเมินระดับจังหวัดต่อไป เมื่อโรงเรียนได้ผ่านการประเมินเพื่อการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรจากทีมประเมินระดับจังหวัดแล้ว โรงเรียนจะได้รับใบประกาศเกียรติคุณจากกระทรวงสาธารณสุข และรับสิทธิจัดทำป้ายสัญลักษณ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามมาตรฐาน 3 ด้าน มีแนวทางการดำเนินงาน 1.ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนคือวงวิद्याคม ได้รับการรับรองมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ตามเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติที่เหมาะสมชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลลภา จันทรวง (2553:81-89) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารและจัดทำแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ได้การรับรองความสำเร็จในระดับที่สูงขึ้นโดยมีเนื้อหาที่ใช้ศึกษาเป็นไปตามขอบข่ายการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2. ด้านการดำเนินงานด้านสุขภาพของนักเรียนแกนนำ พบว่ามีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่เป็นผลงานเด่นของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน/ชุมชน เป็นการดำเนินงานที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพในโรงเรียน ได้จัดตั้งชุมชนดำเนินกิจกรรมสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และได้ดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพในโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายโรงเรียนได้มีการส่งเสริมสนับสนุนเงินงบประมาณให้กับงานอนามัยโรงเรียน

และมีการให้นักเรียนแกนนำได้จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องแล้วนำไปขยายผลต่อทั้งในโรงเรียนและชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัย เกษมสันต์ มีจันทร์ (2552 :253-286) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความมุ่งหมายการวิจัย เพื่อพัฒนาแบบการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยทำการศึกษาสถานการณ์ดำเนินการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการสร้างเสริมสุขภาพและศึกษา กลยุทธ์การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3. ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน พบว่ามีการประเมินภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียนทุกคนและเรื่องการตรวจฟันนักเรียนไม่มีฟันผุและไม่มีฟันหักถูกถอน มีการทดสอบสมรรถภาพทางกายแต่ละด้านของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป ผลการทดสอบนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 697 คน คิดเป็นร้อยละ 93.05 ดำเนินการคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (Strengths and Difficulties Questionnaire_ SDQ) มีการจัดหา น้ำสะอาดไว้เป็นน้ำดื่มโดยมีระบบเครื่องกรองน้ำบริการแก่นักเรียนและบุคลากรอย่างปลอดภัย ได้ดำเนินงานปรับปรุง พัฒนาส้วมตามเกณฑ์มาตรฐานส้วมสาธารณะระดับประเทศ ซึ่งเน้นความปลอดภัย มีการทำความสะอาดตามตารางทำความสะอาดปรับปรุงส้วมเก่าที่ใช้สำหรับนักเรียนพิเศษ หรือนักเรียน ที่มีปัญหาสุขภาพ การสำรวจอาหารว่างที่จัดบริการ/จำหน่ายในโรงเรียน ตรวจสอบปริมาณไขมันและโซเดียม มีแนวทางการดำเนินการตรวจสอบปริมาณน้ำตาล ได้จัดให้มีการจำหน่ายอาหารกลางวันที่มีผักเป็นส่วนประกอบทุกวัน มีมาตรการส่งเสริมความปลอดภัย โดยไม่มีนักเรียนได้รับบาดเจ็บในโรงเรียนจนถึงขั้นต้องพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล พบแต่เพียงการบาดเจ็บป่วยเล็กน้อย ปัญหาที่เกิดจากภาวะมลพิษภายนอก ดำเนินการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และมีการรณรงค์สูบบุหรี่ ทำให้การสูบบุหรี่ในโรงเรียนลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรโรงเรียนในช่วงจรรยาบรรณคุณภาพ (PDCA) คือ วางแผน ดำเนินการ ทบทวนตรวจสอบ แก้ไขเพื่อปรับแผนใหม่ และกลไกการขับเคลื่อนสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร การดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และเงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แล้วนำมาผ่านกระบวนการพัฒนาและตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์และประเมิน จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเข้าใจในการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเป็นอย่างดี ทุกคนมีความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวทางในด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติที่เหมาะสมชัดเจน สอดคล้องกับกรมอนามัย (2551:2) ได้สรุปว่าในการพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรโรงเรียนอาจใช้วงจรบริหารคุณภาพ (PDCA) คือ วางแผนดำเนินการทบทวนตรวจสอบแก้ไขเพื่อปรับแผนใหม่ทั้งในส่วนที่สามารถดำเนินการได้เอง และส่วนที่จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษา ได้รู้ถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และยังได้ทราบข้อมูลแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม เป็นข้อมูลปัจจัยเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และการสร้างเครือข่าย ขยายผลให้กับให้กับหน่วยงานอื่นๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย (2547) *คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสำหรับโรงเรียน*. (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมอนามัย (2545) *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- ปิยะฉัตร แป้นปลื้ม (2552) *การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6: บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*
- พัลลภา จันทร์ทอง (2553) *แนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดเชียงราย*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- เกษมสันต์ มีจันทร์ (2552) *การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา

